

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า การศึกษาในระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการศึกษาในระดับนี้ จะมีส่วนช่วยผลักดันและเป็นพื้นฐานต่อการเสริมสร้างความมั่นคงทางด้าน เศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ตลอดจนความความก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ ของชาติในอนาคต นอกจากนี้การศึกษาในระดับนี้ ยังเป็นการศึกษาที่ประชาชนชาวไทยทุกคนต้องเข้ารับการศึกษาดังนั้นหากการจัดการประถมศึกษาให้กับเยาวชนของชาติ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หน่วยงานในระดับปฏิบัติซึ่งได้แก่โรงเรียนประถมศึกษา นั้นย่อมหมายถึง คุณภาพการศึกษาจะเกิดขึ้นกับเยาวชนของชาติที่จะเติบโตเป็นประชากรของประเทศที่มีคุณภาพต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528) ได้เสนอแนวคิดหลักในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อเป็นกรอบแนวความคิดในการบริหารโรงเรียน ซึ่งจะทำให้ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติงานได้ตรงเป้าหมาย ไม่เสียเวลาและทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์ แนวความคิดในการบริหารโรงเรียนได้แก่

1) โรงเรียนเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นหน่วยปฏิบัติ และผลการจัดการประถมศึกษา จะเป็นเช่นใดก็ผลที่เกิดขึ้นจากโรงเรียน

2) ภารกิจหลักของโรงเรียน ก็คือ การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร นั่นคือ มีคุณภาพทั้งทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทุกกลุ่มประสบการณ์ คุณลักษณะที่พึงประสงค์และสุขภาพอนามัยที่ดี

3) ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพการประถมศึกษามีหลายอย่าง เช่น ระบบการบริหารผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ฯลฯ แต่ผู้บริหารโรงเรียนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด

ดังนั้นบุคคลที่มีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษาที่สำคัญยิ่ง คือ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ และผู้อำนวยการโรงเรียน

4) การบริหารโรงเรียนจะประสบผลสำเร็จต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ คุณลักษณะที่ดี คุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียน

ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ คือ ผู้บริหารที่สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนการสอนจนบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้

5) งานการบริหารโรงเรียนมีหลายงาน แต่จะครอบคลุม 6 งานด้วยกันคือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

6) ในบรรดางานบริหารทั้ง 6 งานนั้น งานวิชาการเป็นงานที่สำคัญที่สุดในการที่จะทำให้นักเรียนบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ส่วนงานอื่นเป็นงานเสริมและสนับสนุนให้งานวิชาการประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น

7) ในการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารจำเป็นต้องตระหนักถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนเป็นสำคัญ

8) ทรัพยากรในการบริหารโรงเรียนที่สำคัญ ๆ มีอยู่อย่างน้อย 4 อย่างคือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์และระบบการจัดการ ทรัพยากรด้านบุคลากรเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด

ดังนั้นในการบริหารโรงเรียนจึงจำเป็นต้องสร้างให้เกิดความสมดุล ระหว่างภารกิจของโรงเรียนและบุคคลผู้ทำงาน ทำอย่างไรงี้จะทำให้ได้งานที่มีประสิทธิภาพ และในขณะเดียวกันผู้ทำงานนั้นก็มีความสุขในการทำงานด้วย นั่นคือ ได้ทั้งงานและน้ำใจของบุคคลผู้ทำงานนั่นเอง

9) การบริหารงานทั้ง 6 งานของโรงเรียน จะดำเนินไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพ ส่อมต้องอาศัยกระบวนการในการบริหารอย่างน้อย 4 ขั้นตอนประกอบด้วยเสมอ กล่าวคือ

- (1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของโรงเรียน
- (2) การวางแผน
- (3) การดำเนินการตามแผน
- (4) การประเมินผล

10) ทักษะที่สำคัญและจำเป็นในการบริหารของผู้บริหาร ได้แก่ ทักษะในด้านเทคนิควิชาชีพ ด้านมนุษยสัมพันธ์และทักษะในด้านความคิดรวบยอดของหน่วยงาน

ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องมีทักษะด้านใดมากน้อยเพียงไรนั้น ขึ้นอยู่กับระดับและปริมาณของงานในหน้าที่เป็นสำคัญ

11) การบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพย่อมอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

(1) การจัดการกิจหรือวัตถุประสงค์หลักของโรงเรียนเป็นสำคัญ นั่นคือ คุณภาพของนักเรียนที่กำหนดไว้ในจุดหมายของหลักสูตร กิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นต้องมุ่งประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนเป็นสำคัญ

(2) การที่โรงเรียนจะบรรลุภารกิจหลักได้ขึ้น ย่อมอาศัยการวางแผนบริหารที่มีระบบและการดำเนินการตามที่กำหนดไว้ การวางแผนการบริหารงานที่ดีย่อมหมายถึง การบรรลุวัตถุประสงค์หลักไปแล้วกึ่งหนึ่ง

(3) การวางแผนบริหารโรงเรียนจำเป็นต้องครอบคลุมงานบริหารโรงเรียนทั้ง 6 งานดังกล่าวแล้ว โดยยึดงานวิชาการเป็นหลัก ส่วนงานอื่น ๆ เป็นงานสนับสนุน ส่งเสริมให้งานวิชาการบรรลุจุดหมายได้ดียิ่งขึ้น

(4) การดำเนินงานแต่ละงานจะสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อได้ใช้กระบวนการบริหารอย่างน้อย 4 ขั้นตอน คือ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ การวางแผน การดำเนินการตามแผนและการประเมินผล

ทั้งนี้การดำเนินงานดังกล่าวจะเป็นไปด้วยดี จำเป็นต้องอาศัย

- 1) คุณธรรมที่ดีและการเป็นผู้นำของผู้บริหาร
- 2) บุคลากรที่เกี่ยวข้องต้องมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนของกระบวนการบริหาร

นั่นคือ ใช้กระบวนการกลุ่มในการบริหาร

3) การใช้เทคนิคการนิเทศ การควบคุม กำกับ ติดตาม และประเมินผลอย่างเหมาะสมของผู้บริหาร

- 4) การตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างมีระบบ
- 5) มนุษยสัมพันธ์ในโรงเรียน
- 6) การใช้ภาวะผู้นำในโรงเรียน
- 7) เทคนิคการนำการประชุม
- 8) การเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน
- 9) การประชาสัมพันธ์โรงเรียน

จากแนวความคิดหลักดังกล่าว จึงเป็นกรอบให้ผู้บริหารยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ เพื่อผลของการจัดการประถมศึกษาและภารกิจหลักของโรงเรียน จะได้ดำเนินไปตรงตามเป้าหมายที่วางไว้

อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษานั้นย่อมต้องอาศัยกระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอนและกระบวนการนิเทศติดตามที่ดี ซึ่งกระบวนการทั้ง 3 ดังกล่าวผู้ที่มีบทบาทสำคัญ คือผู้บริหารโรงเรียน (ธีระ รุญเจริญและคณะ, 2526) เพราะผู้บริหารเป็นทั้งผู้จัดการ ผู้อำนวยความสะดวกและผู้ควบคุมกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด โดยในด้านการบริหารนั้นผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับลักษณะงานที่ต้องปฏิบัติ กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนของกรม กระทรวงเจ้าสังกัด ตลอดจนนโยบายของรัฐบาล ปัญหาด้านการเมืองและสังคมของประเทศ สำหรับด้านการเรียนการสอนผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องจุดหมายและสาระสำคัญของหลักสูตร หลักการสอนหรือวิธีสอนแบบต่าง ๆ หลักการวัดผลและประเมินผล ส่วนด้านการนิเทศนั้นผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ สามารถจัดการนิเทศการศึกษาได้ นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องติดตามควบคุมกำกับกับการปฏิบัติงานของครูอยู่เสมอ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2528)

การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามความมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 นอกจากหลักสูตรต้องการที่จะให้นักเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงกว่าเกณฑ์ สามารถผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ได้ตามที่กำหนด และมีสุขภาพที่สมบูรณ์แล้ว เป้าหมายสำคัญของหลักสูตรอีกประการหนึ่งก็คือ เด็กนักเรียนมีพฤติกรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งหมายถึงลักษณะนิสัยที่ดี ที่ควรสร้างเสริมให้เกิดขึ้นในตัวเด็กนักเรียน ประกอบด้วยหลักการ 3 ประการคือ (วิษะดา รัตนเพชร , 2531)

1) คุณสมบัติที่ต้องการเน้น ประกอบด้วย มีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ตัว มีวินัยในตนเอง มุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ ขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์ ประหยัด และอดทน รู้จักคิดวิจารณ์ ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล มีขันติธรรมต่อคำวิจารณ์ และความแตกต่างระหว่างบุคคลหรือหมู่เหล่า มีน้ำใจเป็นนักกีฬา รู้จักยกย่องผู้อื่น การรู้จักทำงานและอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้ โดยรู้จักเป็นผู้ให้ ผู้รับ ผู้นำ และผู้ตามที่ดี

2) คุณลักษณะนิสัยบางประการที่ควรสร้างเสริมหรือปลูกฝัง ประกอบด้วย การมีสุนทรียในการป้องกันโรค การหาความรู้ด้วยตนเอง ความรู้ลึกซึ้งในศิลปวัฒนธรรมของชาติ การปรับตัวให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม สิ่งแวดล้อมและวิทยาการใหม่ ๆ การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ความคิดริเริ่ม การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การรู้จักแก้ปัญหา

ความขัดแย้งโดยสันติวิธี ความเชื่อมั่นในระบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ความสำนึกในหน้าที่และสิทธิของตน ความภาคภูมิใจที่ได้เกิดเป็นคนไทย ความศรัทธาในศาสนาที่ตนนับถือ และนำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวัน

3) คุณธรรมบางประการซึ่งเป็นลักษณะนิสัยที่ดีของคนไทยและควรปลูกฝัง ประกอบด้วย ความกตัญญู ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความสามัคคี ความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อสังคม

จากคุณลักษณะดังกล่าว จึงถือได้ว่าเป็นเป้าหมายหรือแนวทางหลักที่โรงเรียนประถมศึกษาทุกโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารจะต้องใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานทางด้านงานวิชาการ ให้บรรลุผลตามจุดหมายของหลักสูตร นั่นคือนักเรียนมีคุณภาพมีความรู้ มีจริยธรรม และคุณสมบัติตามที่สังคมไทยต้องการ

กล่าวโดยสรุปแล้ว คุณภาพการศึกษาจะเป็นไปด้วยดีอย่างไรนั้นย่อมต้องอาศัยความรู้ความสามารถ ตลอดจนการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติงานด้านวิชาการ เพราะเราถือกันว่างานวิชาการเป็นงานหนึ่งในจำนวน 6 งานที่มีความสำคัญที่สุดของการบริหารงานในโรงเรียน สอดคล้องกับคำกล่าวของ ระบุว่ารณ เศวตามร (2529) ซึ่งกล่าวสนับสนุนว่า งานที่นับว่าเป็นหัวใจของการบริหารโรงเรียนก็คือ งานวิชาการ เพราะจุดหมายหลักของการมีโรงเรียนก็คือ การจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ มีพฤติกรรมและคุณลักษณะที่เหมาะสม พร้อมทั้งดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยความสุขในสังคม ตามนโยบายการจัดการศึกษาของชาติ ซึ่งเน้นจุดหมายแตกต่างกันไปตามแต่ละระดับชั้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีอย่างอื่น ที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องพยายามกระทำทุกวิถีทาง เพื่อให้งานวิชาการของโรงเรียนดำเนินไปได้ตามแนวทางที่ถูกต้องบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้และมีความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างเสริมคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ เพราะผู้บริหารโรงเรียนเปรียบเสมือนธงชัย ที่จะเข้ามาซึ่งความสำเร็จของโรงเรียน ดังที่ สัณญา จันทรังษี (2535) ได้กล่าวไว้ว่า "คุณภาพการศึกษาระดับประถมศึกษานั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนเป็นเช่นไร โรงเรียนก็เป็นเช่นนั้น" นั่นคือถ้าผู้บริหารคนไหนสนใจกีฬา โรงเรียนนั้นก็จะมีทางด้านกีฬาก็ดี ถ้าผู้บริหารคนใดตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างคุณภาพการศึกษา โรงเรียนนั้นก็จะมีด้านความเป็นเลิศทางวิชาการได้เช่นกัน ดังนั้นในการบริหารกิจการภายในของโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานในด้านวิชาการ ผู้บริหารจึงเป็นผู้นำที่มีความสำคัญ ในอันที่จะแสดงบทบาทและหน้าที่ของการปฏิบัติงานด้านวิชาการของตนออกมา เพื่อชี้นำหรือกระตุ้นเตือน

ด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่งให้ผู้ร่วมงาน ปฏิบัติงานนั้น ๆ ไปสู่เป้าหมาย ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

การจัดการประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา เท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แม้จะมีนโยบาย และมีการจัดทำโครงการอบรมพัฒนาต่าง ๆ ขึ้นมามากมาย เพื่อเป็นการเสริมสร้างความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานทางด้านวิชาการให้กับบุคลากร อันเป็นงานเป้าหมายหลักที่ทุกคนจะต้องให้ความสำคัญแล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่มีผู้ใดให้คำตอบได้ว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ได้ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทที่ได้รับทางด้านวิชาการ อยู่ในระดับใดและผลการปฏิบัตินั้นส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาในด้าน คุณลักษณะของนักเรียนมากน้อยเพียงใด ข้าพเจ้าในฐานะที่เป็นบุคลากรผู้หนึ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาในระดับนี้ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเพื่อให้ได้คำตอบในเรื่องดังกล่าว ซึ่งงานวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน และยกระดับคุณภาพของการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษาของชาติต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาถึงการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนและคุณลักษณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร พ.ศ. 2521 ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- 1) เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน
- 2) เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
- 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับคุณลักษณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้จะดำเนินการศึกษาในขอบเขตดังนี้

- 1) มุ่งศึกษากับประชากรในเขตจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอ จำนวน 25 อำเภอ

2) เป็นการศึกษาถึงการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ในการบริหารงานวิชาการของ
ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
ซึ่งประกอบด้วยงาน 7 ด้านคือ

- (1) งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
- (2) งานด้านการเรียนการสอน
- (3) งานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
- (4) งานวัดผลและประเมินผล
- (5) งานห้องสมุด
- (6) งานนิเทศภายใน
- (7) งานอบรมทางวิชาการ

3) ศึกษาระดับคุณภาพการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้านคุณลักษณะที่พึง
ประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ด้านดังนี้

(1) คุณสมบัติที่ต้องการเน้น ประกอบด้วย การพึ่งตนเองได้ มีความเสียสละ เห็น
แก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ตัว มีวินัยในตนเอง มุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ ยินยอมเพียร
ต่อสู้ดิ้นรน อดทน รู้จักคิด วิจาร์ณ และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล มีขั้นตอนธรรมต่อการวิจาร์ณ
และความแตกต่างระหว่างบุคคลหรือหมู่เหล่า มีน้ำใจเป็นนักกีฬา รู้จักยกย่องผู้อื่น รู้จักทำงานและ
อยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้ โดยรู้จักเป็นผู้ให้ ผู้รับ ผู้นำ และผู้ตามที่ดี

(2) คุณลักษณะนิสัยบางประการที่ควรสร้างเสริมหรือปลูกฝัง ประกอบด้วย การมี
สุนิสนัยในการป้องกันโรค การหาความรู้ด้วยตนเอง ความรู้สึกชื่นชมในศิลปวัฒนธรรมของชาติ
การปรับตัวให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม สิ่งแวดล้อมและวิทยาการใหม่ ๆ การใช้
เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ความคิดริเริ่ม การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การรู้จักแก้ปัญหา
ความขัดแย้งโดยสันติวิธี ความเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ความ
สำนึกในหน้าที่และสิทธิของตน ความภาคภูมิใจที่ได้เกิดเป็นคนไทย ความศรัทธาในศาสนาที่ตน
นับถือ และนำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวัน

(3) คุณธรรมบางประการซึ่งเป็นลักษณะนิสัยที่ดีของคนไทยและควรปลูกฝัง ประกอบ
ด้วยความกตัญญู ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความสามัคคี ความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อสังคม

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

จากผลการวิจัย จะทำให้ทราบถึงผลการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ในปัจจุบันว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับใด และยังทำให้ทราบว่า จากการจัดการศึกษาของจังหวัดนครราชสีมา นั้น นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีระดับคุณลักษณะ ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมากนักน้อยเพียงใด นอกจากนี้จากการศึกษา ยังทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่าง องค์ประกอบของการปฏิบัติงานด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กับคุณลักษณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ว่าการปฏิบัติงานด้านใด ที่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนมากนักน้อยเพียงใด ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานราชการต้นสังกัด ในการนำข้อมูลที่ได้ไปใช้กำหนดนโยบายและวางแผน หรือนิเทศ เพื่อปรับปรุงแก้ไขตลอดจนการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน และนักเรียนต่อไป

1.5 นิยามศัพท์

1) ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

2) การปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหาร หมายถึง การปฏิบัติงานวิชาการ ตามภารกิจและบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอน ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วย 7 ด้านคือ งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ งานด้านการเรียนการสอน งานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน งานวัดผลและประเมินผล งานห้องสมุด งานนิเทศภายในและงานอบรมทางวิชาการ

(1) งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การที่ผู้บริหารได้จัดการอำนวยความสะดวกในด้านเอกสารหลักสูตร นับตั้งแต่การจัดหา ตลอดจนการให้คำปรึกษาแนะนำ ตามที่ครูต้องการ

(2) งานด้านการเรียนการสอน หมายถึง การที่ผู้บริหารได้ใช้ความสามารถหรือความพยายามใด ๆ ก็ตามที่จะทำให้การจัดกิจกรรมในโรงเรียนโดยครู และนักเรียน บรรลุตาม

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

(3) งานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน หมายถึง การที่ผู้บริหารได้จัดการ โดยการอ่านวเคราะห์ความสัะดวก และสนับสนุนให้ครูได้ใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน

(4) งานวัดผลและประเมินผลหมายถึง การที่ผู้บริหารได้จัดการให้มีการประเมินคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียน ตามระเบียบว่าด้วยการวัดผลประเมินผลอย่างถูกต้องและเป็นปัจจุบัน

(5) งานห้องสมุด หมายถึง การที่ผู้บริหารได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของห้องสมุด โดยจัดการส่งเสริมสนับสนุนให้มีห้องสมุด ตลอดจนการจัดหาและรณรงค์ให้ครูและนักเรียนใช้ประโยชน์จากห้องสมุด ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างคุ้มค่า

(6) งานนิเทศภายใน หมายถึง การที่ผู้บริหารได้ร่วมมือกับครู ด้วยการช่วยเหลือแนะนำและให้คำปรึกษาหารือ เพื่อช่วยให้ครูได้พัฒนาความรู้ความสามารถและพฤติกรรมการสอนได้ด้วยตนเอง

(7) งานด้านการวางแผนและกำหนดวิธีการดำเนินงาน หมายถึง การที่ผู้บริหารได้มีการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาในการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนเพื่อหาทางแก้ปัญหาเหล่านั้น โดยมีการประชุมปรึกษาหารือวางแผนร่วมกันระหว่างบุคลากรในโรงเรียน

(8) งานอบรมทางวิชาการ หมายถึงการที่ผู้บริหารได้จัดให้มีการประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการการสัมมนา เพื่อพัฒนาความสามารถของครูหรือการสนับสนุนส่งเสริมให้ครูได้เข้ารับการอบรม ศึกษาดูงาน ตลอดจนการศึกษาต่อ

3) คุณลักษณะของนักเรียน หมายถึง ลักษณะที่พึงประสงค์หรือลักษณะนิสัยที่ดี ที่ควรสร้างเสริมให้มีขึ้นในตัวเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นลักษณะที่ปฏิบัติจนเป็นนิสัยติดตัวตามที่จุดมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 กำหนดไว้ ประกอบด้วย คุณสมบัติที่ต้องการเน้น ลักษณะนิสัยบางประการที่ควรสร้างเสริมหรือปลูกฝัง และคุณธรรมบางประการซึ่งเป็นลักษณะนิสัยที่ดีของคนไทยอันควรปลูกฝัง

1.6 ข้อตกลงเบื้องต้น

การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรในครั้งนี้ ผู้วิจัย

ยังคงยึดขอบข่ายของ หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 เท่านั้น ถึงแม้ว่าในปัจจุบันกรม วิชาการ กระทรวงศึกษาธิการได้ทำการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร โดยนำหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มาใช้แล้วก็ตาม ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษา ในครั้งนี้ มีแนวทางการศึกษาที่มุ่งศึกษาเฉพาะคุณลักษณะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งผลของ การใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ยังครอบคลุมไปไม่ ถึงนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1.7 สถานที่ทำการวิจัย

การวิจัยนี้ มุ่งศึกษาถึงการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนและคุณลักษณะของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมาโดยเฉพาะ ดังนั้นผู้วิจัยจึงดำเนินการวิจัยในเขตจังหวัดนครราชสีมาเท่านั้น